

STRAND

SKYDD

EN SKRIFT OM DET NYA STRANDSKYDDET FRÅN BOVERKET OCH NATURVÅRDSVERKET

Innehåll

Vad är strandskydd?	4
Dispens från strandskyddet	6
Särskilda skäl för dispens	6
Förbjudna åtgärder och undantag	7
Ansök om dispens	8
Lämna fri passage	10
Hänsyn till allmänhet, djur och växter	12
Landsbygdsutveckling vid våra stränder	14
Karta över områden för landsbygds- utveckling vid stränder	15
Andra regler för strandområdet	17
Läs mer om strandskyddet	18
Om du har fler frågor	20

Naturvårdsverket ISBN 978-91-620-8473-8
Boverket ISBN 978-91-863-4270-8
TRYCK: CM Gruppen, Stockholm 2010-06.
PRODUKTION: Boverket och Naturvårdsverket.
DESIGN / ORIGINAL: Peter Hönig, Naturvårds-
verket. ILLUSTRATIONER: sid 5, 9, 11, 15:
LeBlanc Graphics, Bromma. BILDER: omslag
/ baksida: Jorgen Larsson / Henrik Trygg, Getty
Images. Sid 2: Mårten Dalfors, Johnér. Sid 3:
Per Magnus Persson, Johnér. Sid 4: Eddie
Granlund, Johnér. Sid 5: Lars-Ove Loo. Sid 7:
Niklas Almesjö, Bildarkivet.se. Sid 8: Byggtjänst
i Lysekil (byggplats); Emelie Rosén Wollstad,
Friluftsrämjandet (kanotlyft). Sid 10: Getty
Images. Sid 11: Roine Magnusson, Johnér.
Sid 12: Leo Fiedler, Johnér (groda); Jonas
Forsberg/Briljans (Lom). Sid 13: Anders Järkental,
Bildarkivet.se (skridskor); Per Eriksson, Johnér
(camping); Henrik Trygg, Johnér (kvinna i kajak);
Jeppe Wikström, Johnér (segelbåtar i skärgården).
Sid 16: Lars-Olof Johansson, Johnér (Kungstärna).
Sid 17: Kenth Eriksson, Dyk & Anläggning AB
(sätter stenar); Britt-Louise Morell (Ansgarskors,
Birka). Sid 18: Sven Halling, Johnér. Sid 19: Jan
Grahn, N/Naturfotograferna.

DEN HÄR BROSCHYREN är framtagen av Naturvårdsverket och Boverket. Den vänder sig till dig som vill veta mer om det nya strandskyddet och som planerar att vidta någon form av åtgärd inom strandskyddat område, som till exempel anlägga, gräva eller bygga något. Förändringar i lagstiftningen har införts för att göra tillämpningen av reglerna tydligare och för att kunna anpassas till regionala förutsättningar.

Kontakta kommunen om du har frågor om ett visst område. Boverket ger stöd till kommuner och länsstyrelser i hur de nya reglerna i plan- och bygglagen ska tillämpas. Naturvårdsverket vägleder kommuner och länsstyrelser i deras arbete med strandskyddet enligt miljöbalken. Naturvårdsverket bevakar också hur praxis utvecklas genom att följa domstolarnas arbete.

Vad är strandskydd?

Sveriges stränder är en naturtillgång av mycket stort värde. Stränderna längs sjöar och vattendrag, liksom stränderna längs kusterna och skärgårdarna, är mycket betydelsefulla för allmänheten och för det växt- och djurliv som är beroende av vattenmiljöer.

Strandskyddet tillkom 1950 med syftet att bevara allmänhetens friluftsliv. Numera syftar strandskyddet också till att bevara land- och vattenområden för att de är biologiskt värdefulla.

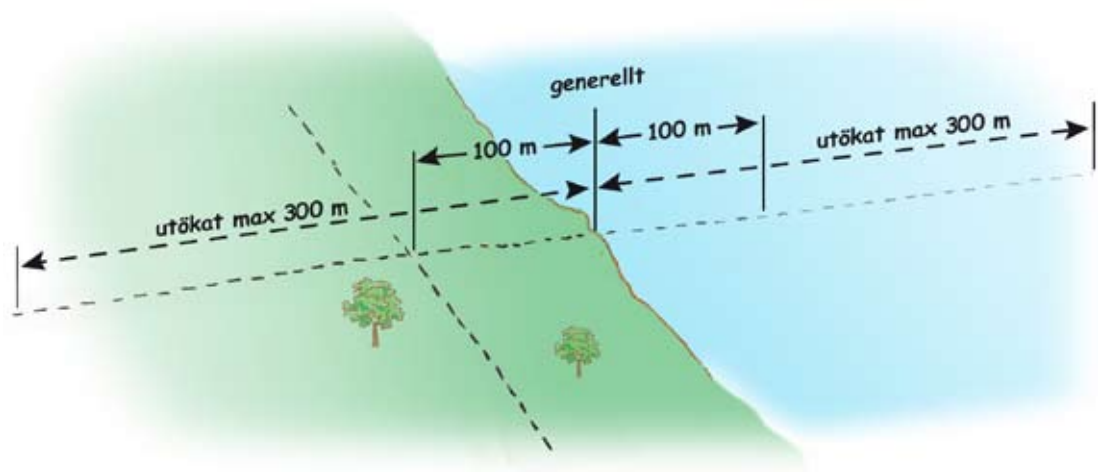
Tack vare strandskyddet har vi möjlighet att promenera längs stränderna, bada, fiska, åka skridskor och göra strandhugg från en båt. Strandskyddet skyddar också djur och växter som lever på och i närheten av stränderna samt i vattnet.

Det generella strandskyddet är 100 meter från strandkanten både på land och i vattenområdet och inkluderar även undervattensmiljön. Strandskyddet gäller samtliga stränder vid havet, insjöar och vattendrag oavsett storlek. Det är förbjudet att inom strandskyddsområden vidta vissa åtgärder, som till exempel att anlägga, gräva eller bygga något. Bestämmelserna gäller både i tätort och i glesbygd, om det finns gott om sjöar och vattendrag eller inte och oavsett vilka naturtyper eller arter som finns. På några få platser är strandskyddet borttaget, till exempel i en del tätorter. På vissa platser är strandskyddet utökat upp till 300 meter.

MILJÖBALKEN

Strandskyddsbestämmelserna finns i miljöbalkens (SFS 1998:808) 7 kapitel om skydd av områden. Paragraferna 13-18 talar om vad strandskyddet innebär och vilka bestämmelser som gäller inom ett strandskyddat område. I paragraferna 25-26 behandlas avvägningen mellan enskilda intressen och det allmänna intresse som strandskyddet utgör.

Det generella strandskyddet är 100 meter från stranden vid normalvattenstånd på land och i vatten. Länsstyrelsen kan utvidga strandskyddet upp till 300 meter på land och i vatten.

STRANDSKYDDET

Strandskyddet gäller vid alla kuster, sjöar och vattendrag oavsett storlek. Strandskyddet gäller också undervattensmiljön.

Dispens från strandskyddet

För att få bygga, gräva, anlägga eller på annat sätt påverka strandskyddsområdet krävs dispens, det vill säga ett undantag från förbudet i strandskyddsbestämmelserna (Se förbjudna åtgärder på sidan 7). För att få dispens från strandskyddet krävs ett särskilt skäl enligt lagen, och att syftet med strandskyddet inte påverkas negativt. Syftet med strandskyddet är att trygga allmänhetens tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten.

Du behöver till exempel ansöka om dispens för att bygga en brygga eller ett förråd. När det gäller om- och tillbyggnader kan du också behöva ansöka om dispens, beroende på om ombyggnaden påverkar hemfridszonen. Hemfridszonen är det område kring till exempel ett hus där allemansrätten inte gäller. Där har ägaren en privat zon. Den kan vara bestämd i den avgränsning som finns i ett beslut om strandskyddsdispens.

I de flesta fall är det kommunen som prövar ansökningar om dispens. Om du planerar en åtgärd inom ett strandskyddsområde som dessutom har ett annat skydd enligt miljöbalkens 7 kapitel (se nedan), prövas din ansökan istället av länsstyrelsen.

SEX SÄRSKILDA SKÄL FÖR DISPENS*

Följande särskilda skäl kan åberopas vid ansökan om strandskyddsdispens:

- området är ianspråktaget, inom hemfridszon eller tomtplatsavgränsning,
- området är väl avskilt från stranden av till exempel en större väg eller järnväg,
- området behövs för en anläggning som måste ligga vid vatten,
- området behövs för att utvidga en pågående verksamhet,
- området behöver användas för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför strandskyddsområdet,
- området behöver användas för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse.

För att dispens ska kunna beviljas får du inte heller försämra allmänhetens tillgång till strandområden eller väsentligt förändra livsvillkoren för djur- och växtlivet.

LÄNSSTYRELSEN BESLUTAR OM DISPENS ENLIGT MILJÖBALKEN 7 KAPITLET

I naturreservat, kulturresevat, naturminnen, biotopskyddsområden, djur- och växtskyddsområden, miljöskyddsområden, Natura2000-områden, landskapsbildskyddsområden och vattenskyddsområden kan bara länsstyrelsen besluta om dispens.

*I områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen finns ytterligare två särskilda skäl för att få dispens. (Se s. 14)

FÖRBUDNA ÅTGÄRDER OCH UNDANTAG ENLIGT STRANDSKYDDSBESTÄMMELSER

Inom ett strandskyddat område är det förbjudet att:

- bygga nytt eller ändra befintliga byggnader så att de kan användas till något annat ändamål,
- utöka din privata zon/hemfridszon genom att till exempel ställa ut utemöbler eller anlägga gräsmattor eller rabatter på mark som är tillgänglig för allmänheten,
- gräva eller förbereda byggnationer,
- uppföra anläggningar eller anordningar utan dispens i ett område, som annars är tillgängligt enligt allemansrätten. Ingreppen får inte heller förändra livsvillkoren för djur och växter. Exempel är bryggor, pirar, muddring, vägar och parkeringsplatser, eller att fälla mer än enstaka träd.

UNDANTAG FRÅN DET GENERELLA FÖRBUDET DÄR TILLSTÅND ELLER DISPENS INTE BEHÖVS

Det gäller jordbruk, skogsbruk, renskötsel och yrkesfiske, om:

- byggnaden eller åtgärden behövs för näringen,
- byggnaden eller åtgärden måste ligga inom strandskyddat område,
- byggnaden inte är utformad för boende,
- verksamheten ger ett betydande tillskott till din försörjning. Vanlig hobbyverksamhet medger inte undantag från strandskyddet.

HEMFRIDSZONEN/TOMTPLATSAVGRÄNSNING

Hemfridszonen/tomtplatsavgränsning är det område runt ett bostadshus där allemansrätten inte råder. Där har ägaren en privat zon. Tomtplatsavgränsningen sker vid beslut om strandskyddsdispens och anger hur stort markområde som får tas i anspråk som tomt eller användas för ändamålet.

Ansök om dispens från strandskyddet

EN ANSÖKAN BÖR INNEHÅLLA:

- eget namn, adress och telefonnummer,
- fastighetsbeteckning och namn på kommunen,
- beskrivning av vad du planerar att göra,
- skiss på det du planerar att göra,
- karta och beskrivning av området,
- syftet med åtgärden,
- särskilda skäl som motiverar dispensansökan,
- en beskrivning av att en dispens inte påverkar syftet med strandskyddsbestämmelserna.

SÅ HÄR GÅR DET TILL:

- Du skickar ansökan till kommunen eller länsstyrelsen om ansökan gäller ett område som skyddas enligt 7 kap miljöbalken (Se sidan 6).
- Kommunen eller länsstyrelsen tar ut en avgift.
- Kommunen eller länsstyrelsen beslutar om du ska få dispens eller inte, och skickar beslutet till dig.

Om dispens medgivits bör arbetena inte påbörjas innan du förvissat dig om att beslutet inte överklagats eller överprövat. Om du inte har fått dispens kan du överklaga beslutet inom tre veckor från att du mottagit det.

ÖVERKLAGA BESLUT OM STRANDSKYDD

- Den som sökt dispens kan överklaga ett beslut till länsstyrelsen inom tre veckor.
- Länsstyrelsen ska granska kommunens beslut inom tre veckor och har möjlighet att överpröva och upphäva kommunens beslut.
- Naturvårdsverket kan överklaga beslut om dispens som är fattade av länsstyrelsen, för att ta tillvara de allmänna intressen som strandskyddet ska bevara.
- Ideella föreningar, vars mål är att tillvarata frilufts-, naturskydds- eller miljöskyddsintressen, kan också överklaga ett beslut om strandskyddsdispens.
- Kommunala beslut överklagas till länsstyrelsen.
- Länsstyrelsens beslut överklagas till Miljödomstolen.

Det finns möjlighet att ge dispens om området som ska bebyggas är avskilt från stranden av befintliga hus eller en större väg om det inte finns några särskilda natur- och friluftsvärden på platsen.

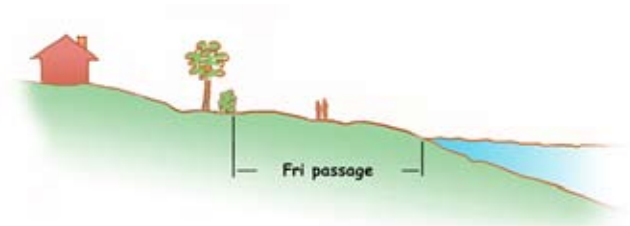

Det finns möjlighet att ge dispens då en större väg skiljer fastigheten från vattnet och om det inte finns några särskilda natur- och friluftsvärden på platsen.

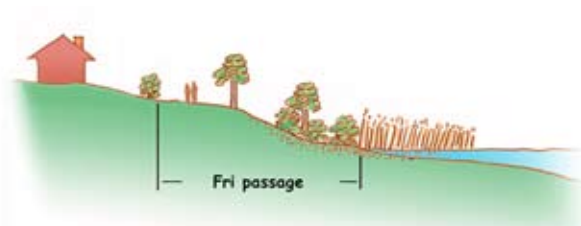
Lämna fri passage

När dispens givits för byggnader eller anläggningar inom ett strandskyddat område ska en fri passage som är minst några tiotal meter bred alltid lämnas för allmänheten. Passagen ska vara så bred att allmänheten obehindrat kan gå utmed stranden. Den fria passagen ska också finnas för att goda livsvillkor för växt- och djurlivet ska bevaras.

Vid tätare bebyggelse kan gränsen mellan tomtplatsavgränsning och fri passage behöva markeras tydligt, till exempel genom en häck, ett staket eller en trädriddå.

Den fria passagen bör anpassas till djurliv. Om strandkanten är bevuxen med vass och är en viktig häckningsplats för fåglar så kan den fria passagen förläggas en bit upp på land.

Hänsyn till allmänheten, djur och växter

Även om det finns särskilda skäl för att få en dispens från strandskyddet kan en planerad åtgärd ändå nekas dispens, om de negativa effekterna för allmänhet eller växter och djur bedöms bli för stora.

Ta hänsyn till om allmänheten kan hindras från att utnyttja strandområdet och tillgängligheten kan till exempel påverkas om:

- det tillgängliga området för allmänheten minskar,
- möjligheterna att komma ner till strandområdet minskar,
- möjligheterna för allmänheten att nyttja bryggor, lekplatser och badplatser förändras negativt,
- möjligheten att utöva friluftsliv minskar,
- ett rekreativt område i närheten av ett bostadsområde försvinner.

När påverkan av en planerad åtgärd bedöms för växt- och djurlivet bör man ta hänsyn till bland annat:

- Hur ovanliga är de berörda naturtyperna i landskapet?
- Hur känsliga är de berörda naturtyperna?
- Hur stor del av de olika naturtyperna kommer att försvinna eller påverkas?
- Skapar åtgärden en barriär för djurlivet eller växternas spridningsmöjligheter?
- Är miljön relativt orörd och opåverkad?

VÄXTER OCH DJUR SOM SKYDDAS

Strandskyddet omfattar alla djur och växtarter inom strandskyddsområdet. Hela livsmiljön ska skyddas. Särskild hänsyn ska tas till rödlistade, hotade och fridlysta arter.

Landsbygdsutveckling vid våra stränder

De nya strandskyddsreglerna om landsbygdsutveckling i strandnära lägen medger en anpassning till regionala och lokala förhållanden. Inom områden som kommunerna i sin översiktsplan har pekat ut som områden för landsbygdsutvecklingsområden i strandnära lägen finns utökade möjligheter till dispens.

Syftet är att stimulera utvecklingen på landsbygden genom att ta tillvara strändernas attraktionskraft. Förutom att bidra till att utveckla landsbygden, ska det utpekade området inte ha någon stor betydelse för friluftslivet eller för växt- och djurlivet.

UTÖKADE MÖJLIGHETER TILL DISPENS

I en stor del av Sverige kan kommunerna ange områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Inom dessa områden krävs fortfarande dispens för olika åtgärder, men det finns utökade möjligheter till dispens. Förutsättningen är att de planerade åtgärderna ger långsiktiga och positiva effekter på sysselsättningen eller bidrar till att bevara service på landsbygden. Det långsiktiga skyddet av stränderna måste samtidigt bevaras. Allmänheten ska ha tillgång till stränderna och de goda livsvillkoren för djur- och växtlivet ska skyddas.

MÖJLIGHET ATT BYGGA FÖR ATT UTVECKLA

I områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen finns ytterligare två så kallade särskilda skäl för att få dispens. Det kan till exempel gälla att bygga en turistanläggning där närheten till vatten är en stor fördel. Det är möjligt att få dispens för att bygga enstaka en- eller tvåbostadshus och kompletterande byggnader i dessa områden, om husen uppförs i anslutning till befintliga bostadshus.

MÖJLIGHET MED VISSA BEGRÄNSNINGAR

På Gotland, i och i närheten av tätorter, längs kusten från Forsmark i Uppland till gränsen mot Finland, undantaget Höga Kusten, har kommunerna möjlighet att peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, men det ska ske med restriktivitet. Runt Väneren, Vättern, Mälaren och Siljanområdet får landsbygdsområden i strandnära lägen tillåtas om det har liten betydelse för strandskyddet och det råder stor efterfrågan på mark för bebyggelse i området.

FÖRBJUDET ATT BYGGA LÄNGS VISSA KUSTER

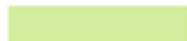
Det är inte tillåtet för kommunerna att peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen längs kust- eller kustskärgårdsområdet från gränsen mot Norge till Forsmark, Ölands kust samt i Ångermanland från Veda vid Storfjärden till Skataudden vid Näskefjärden.

OMRÅDEN FÖR LANDSBYGDSUTVECKLING I STRANDNÄRA LÄGEN

ÖVERSIKTSKARTA

Nya regler för strandskydd och landsbygdsutveckling.

1

Kommunerna kan peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

Geografiskt område: Hela Sverige, med undantag för område 2 och 3.

Förklaring: Regler om landsbygdsutveckling gäller i hela landet, med följande undantag.

2

Kommunerna ska vara restriktiva när de pekar ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

Geografiskt område: tätortsområden, kust- eller kustskärgårdsområdet från Forsmark till Veda vid Storfjärden i Ångermanland, samt från Skataudden vid Näskefjärden till gränsen mot Finland, Gotlands kust, samt Vänern, Vättern, Mälaren, Siljan, Orsasjön, Skattungen, Oresjön eller Oreälven mellan Orsasjön och Skattungen.

Förklaring: Regler om landsbygdsutveckling får tillämpas med viss begränsning.

3

Kommunerna kan inte peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

Geografiskt område: Kust- eller kustskärgårdsområdet från gränsen mot Norge till Forsmark, Ölands kust samt i Ångermanland från Veda vid Storfjärden till Skataudden vid Näskefjärden.

Förklaring: Regler om landsbygdsutveckling får inte tillämpas.

KONTAKTA I FÖRSTA HAND
DIN KOMMUN FÖR MER
INFORMATION

Andra regler för strandområdet

Du kan behöva tillstånd eller dispens enligt andra bestämmelser än strandskyddet när du ska bygga eller ändra. I miljöbalken finns regler som gäller för andra skyddade områden, bland annat naturreservat. Om du ska bygga, muddra eller göra andra åtgärder i vatten krävs särskilt tillstånd för detta. Verksamheter som på ett eller annat sätt orsakar utsläpp, till exempel enskilda avloppsanläggningar, kan kräva en särskild prövning. Fornlämningar är skyddade enligt lag och får inte skadas.

Läs mer om strandskyddet

MILJÖBALKEN

Strandskyddsbestämmelserna finns i miljöbalkens (SFS 1998:808) 7 kapitel om skydd av områden. Paragraferna 13-18 talar om vad strandskyddet innebär och vilka bestämmelser som gäller inom ett strandskyddat område. I paragraferna 25-26 behandlas avvägningen mellan enskilda intressen och det allmänna intresse som strandskyddet utgör.

PLAN OCH BYGGLAGEN

Strandskyddsfrågor behandlas i plan- och bygglagen (SFS 1987:10) avseende översiktsplan, detaljplan, länsstyrelsens ingripande och överklagande.

PROPOSITIONEN "STRANDSKYDDET OCH UTVECKLINGEN AV LANDSBYGDEN" 2008/09:119.

I propositionen till strandskyddsbestämmelserna finns mer att läsa om motiv, bakgrund och kommentarer till strandskyddsbestämmelserna.

I propositionen till miljöbalken (1997/98:45) finns motiv och kommentarer till strandskyddsbestämmelserna (framför allt i del 2 sidorna 83-92 samt 96-98). Det finns också en förordning om områdesskydd enligt miljöbalken (SFS 1998:1252). Bestämmelser som rör tillsyn finns i tillsynsförordningen (SFS 1998:900).

NATURVÅRDSVERKETS OCH BOVERKETS VÄGLEDNING TILL STRANDSKYDDSLAGSTIFTNINGEN

På Naturvårdsverkets webbplats finns vägledningen, "Strandskydd - en vägledning för planering och prövning. Handbok 2009:4", att ladda ner gratis. Vägledningen vänder sig i första hand till handläggare på kommuner och länsstyrelser som arbetar med strandskyddsfrågor.

NATURVÅRDSVERKETS INFORMATION

Vägledning i strandskyddsfrågor finns även på Naturvårdsverkets webbplats (www.naturvardsverket.se). Här finns bland annat lättillgänglig information om särskilda skäl för dispens.

Om du har fler frågor om strandskydd

Kontakta kommunen om du har frågor om ett visst område. Länsstyrelsen kan ge generell information om strandskyddsfrågor, miljöfrågor och vattenskyddsfrågor. Kommunen informerar om översiktsplanen. Länsstyrelsen kan även svara på frågor om planering.

